

جوردانو برونو و جالیلو جالیلی:

جوردانو برونو و گالیلئو گالیله:

عاش جوردانو برونو بین (۱۵۴۸-۱۶۰۰ م)، وهو فیلسوف ایتالی
اعتقد بدوران الأرض حول الشمس، وقام بنشر نظرية
کوبرنیکوس حول دوران الأرض، فسجنه رجال الدين المسيحي
الكنسي ثم قطعوا لسانه وقتلوه بعد تعذيبه؛ لأنه قال إن الأرض
تدور حول الشمس في حين أن رجال الكنيسة كانوا يعتقدون أن
الشمس والكواكب هي التي تدور حول الأرض.

جوردانو برونو (#) (۱۵۴۸ تا ۱۶۰۰ م) فیلسوف ایتالیایی، به چرخش زمین
به دور خورشید معتقد بود. وی از مروّجان نظریه کوپرنیک مبنی بر چرخش
زمین به شمار می‌رفت. بزرگان دین مسیحی کلیسا او را زندانی کردند و
پس از شکنجه، زبانش را قطع کرده و او را به قتل رساندند؛ چرا که او
گفته بود زمین به دور خورشید می‌چرخد؛ حال آنکه بزرگان کلیسا معتقد
بودند که این خورشید و دیگر سیارات هستند که به دور زمین در حال گردش
می‌باشند.

(#) - جوردانو برونو (Giordano Bruno) (۱۵۴۸-۱۶۰۰ م) فیلسوف و کیهانشناس ایتالیایی بود. او به خاطر
عقایدش که مخالف تعلیمات کلیسای کاتولیک بود، به حکم دادگاه تفتیش عقاید و با موافقت پاپ کلیمنت هشتم
در شهر رُم سوزانیده شد. جوردانو برونو به وحدت وجود اعتقاد داشت و زمان را لایتناهی میدانست. او خدا را
خارج از جهان نمی‌دانست، بلکه میگفت: خدا جزو جهان است؛ او یکتا است و تمام تضادها در او محو و
نابود میشود. هماهنگی جاودانی ناشی از او است. خدا جوهر طبیعت است. بهترین طریق پرستش او شناخت
قوانین طبیعت و استفاده از این قوانین به نحو احسن میباشد. وی روح را عنصر فناپذیری میدانست، ولی
روح و ماده را یکی میدانست. (مترجم)

عاش جاليلو جاليلي بين (١٥٦٤-١٦٤٢)، كان يدرس الرياضيات في جامعة بيزا، وفي بداية القرن السابع عشر راقب السماء بتلسكوب صنعه بنفسه واكتشف أن الأرض تدور حول الشمس، ولكن الكنيسة الكاثوليكية اعتبرت هذا القول مجرد نظرية معارضة للكتاب المقدس، فحاكموا جاليلو واتهموه بالهرطقة، تهمة الكنيسة التي لا تتغير لكل من يخالفها، وسجن جاليلو ثم وضع قيد الإقامة الجبرية ومنع من التدريس أو إلقاء أي محاضرة، ومنعت كتبه حتى مات في منزله مضطهداً من رجال الدين العباقرة الذين يفهمون في كل شيء ويعرفون جيداً أن الأرض لا تدور أبداً! وهل يعتقد أحد من المسيحيين في ذلك الزمان أن جاليلو المهترق - بحسب الكنيسة - يفهم أكثر من علماء الدين المسيحيين أصحاب المعادلة اللاهوتية السحرية التي لا يمكن أن يفهمها أحد والتي تقول: إن الله عبارة عن ثلاثة أقانيم متميزة وكل واحد منها لاهوت مطلق ويرسل أحدها الآخر ومع ذلك فهم واحد! معادلة لاهوتية سحرية بلا لون ولا طعم ولا رائحة استطاعوا تمريرها حتى اليوم على أكثر من مليار مسيحي مع أن بطلانها واضح كوضوح $(1 + 1 = 2)$! فكيف لا يمكنهم إقناع الشعب المسيحي ببطلان قول مهترق صغير جداً - يقول إن الأرض تدور - مثل جاليلو لبضعة مئات من السنين؟!

گالیلو گاليله (##) (١٥٦٤ تا ١٦٤٢ م) در دانشگاه پیزا، ریاضیات تدریس می‌کرد. وی که در اوایل قرن هفدهم با تلسکوپیی که خودش ساخته بود آسمان را رصد می‌نمود، دریافت که زمین به دور خورشید می‌چرخد؛ ولی کلیسای کاتولیک این سخن را نظریه‌ای در تضاد با کتاب مقدس به‌شمار

آورد. به همین دلیل گالیله را محاکمه کردند و او را به بدعت‌گذاری در دین متهم ساختند؛ سنت تغییرناپذیر کلیسا است که همه مخالفان خود را اینچنین متهم می‌کند. گالیله به زندان افتاد. سپس محکوم به حبس خانگی شد و از تدریس یا ایراد هر گونه سخنرانی منع گردید و کتاب‌هایش نیز ممنوع شد. تا اینکه در نهایت، گالیله از ستم بزرگان خوش‌فکری که همه چیز را درک می‌کنند و به‌خوبی می‌دانند که زمین هرگز نمی‌چرخد، مظلومانه در خانه خویش جان داد! آیا هیچ‌یک از مسیحیان آن زمان چنین احتمالی می‌دادند که شاید گالیله -به زعم کلیسا- مرتد و بدعت‌گذار، بیش از علمای مسیحی می‌داند؟ همان علمای معتقد به معادله لاهوتی سحرآمیزی که هیچ‌کس نمی‌تواند درکش کند: خداوند عبارت است از اقانیم سه‌گانه که هر یک جدا از دیگری است، در حالی که هر کدام لاهوت مطلق است و هر یک دیگری را ارسال می‌کند و با این حال، همه آنها یکی هستند! یک معادله لاهوتی جادویی و کاملاً سخیف و بی هیچ رنگ و بو و مزه‌ای، که توانسته‌اند آن را تا امروز به بیش از یک‌میلیارد مسیحی بقبولانند، هرچند باطل بودن آن کاملاً روشن است؛ آن گونه که $2=1+1$ واضح می‌باشد! بنابراین چگونه اینها نتوانند مسیحیان را صدها سال به باطل بودن کافری ناچیز همچون گالیله -که می‌گوید زمین می‌چرخد- مجاب سازند؟!

(##) - گالیلئو گالیله (Galileo Galilei) (۱۵۶۴ تا ۱۶۴۲ م) دانشمند و مخترع سرشناس ایتالیایی در سده های ۱۶ و ۱۷ میلادی بود. گالیله در فیزیک، نجوم، ریاضیات و فلسفه علم تبحر داشت و یکی از پایه‌گذاران تحول علمی و گذار به دوران دانش نوین بود. بخشی از شهرت وی به دلیل تأیید نظریه کوپرنیک مبنی بر مرکز نبودن زمین در جهان است که منجر به محاکمه وی در دادگاه تفتیش عقاید شد. گالیله با تلسکوپی که خود ساخته بود، به رصد آسمانها پرداخت و توانست جزئیات سطح ماه را مشاهده کند. (مترجم)

النتيجة، اعتذرت الكنيسة رسمياً من جاليلو ولكن بعد أن مات بمئات السنين، وبعد أن تبين لكل الناس حقيقة دوران الأرض فافتنعت الكنيسة أخيراً رغم أنفها أن الأرض تدور قبل أن يتركها أتباعها.

نتيجه: كليسا صدها سال پس از مرگ گاليله رسماً از وی عذرخواهی کرد؛ آن زمان که چرخش زمین بر همگان آشکار شد. در نهایت، كليسا قبل از اینکه پیروانش را از دست بدهد، علیرغم میل باطنیش، پذیرفت که این زمین است که چرخش می‌کند.

اعتذرت الكنيسة الكاثوليكية لجاليلو في القرن العشرين وبراءته من جريمته الكبرى التي كانت قوله: "إن الأرض تدور".

كليسای کاتولیک در قرن بیستم از گاليله عذرخواهی کرد و او را از گناه بزرگش که گفته بود "زمین می‌چرخد" تبرئه نمود.

تقريباً أربعة قرون، أربعمائة عام والنتيجة أن جاليلو مجرم برأوه من جريمته! جريمته التي كانت قوله إن الأرض تدور حول الشمس! الآن لم يعد جاليلو مهرطقا! الآن وبحسب الكنيسة لم تكن أقوال جاليلو هرطقة! إذن، جوردانو برونو قتل لأنه قال الحق والكنيسة سفاح يسفك دماء الأبرياء! إذن، النتيجة الحتمية إن الهرطقة هي أقوال الكنيسة التي كانت تعارض أقوال جاليلو، إذن الكنيسة كانت مهرطقة طوال أربعة قرون تقريبا.

تقریباً چهار قرن و به عبارتی چهارصد سال، و نتیجه: گالیلهء مجرم از گناهش تبرئه شد! گناهی که گفته بود: “زمین به دور خورشید می‌چرخد!” اکنون دیگر گالیله مرتد به حساب نمی‌آید و به زعم کلیسا سخنان گالیله ارتداد به شمار نمی‌آید! جوردانو برونو نیز به دلیل حق‌گویی کشته شد و کلیسا، سفاکی است که خون بی‌گناهان را بر زمین می‌ریزد! بنابراین نتیجهء قطعی آن است که سخنان کلیسا که مخالف نظریات گالیله بوده است، ارتداد به شمار می‌رود. به عبارتی دیگر، کلیسا تقریباً به مدت چهار قرن مرتد و بدعت‌گذار بوده است!

والسؤال الآن: هل يمكن إذن يا مسيحيي العالم أن تكون كنيستكم أيضاً مهترقة في قضية لاهوت يسوع وروح القدس والاب وأنهم أقانيم ثلاثة خصوصاً أن هناك مسيحيين عارضوها، فهل يمكن أن تكتشفوا في يوم من الأيام أن القديس أريوس الذي اتهمته الكنيسة بالهرطقة لأنه نفى لاهوت يسوع المطلق لم يكن مهترقاً، ويظهر لكم أن الكنيسة التي حاربت أريوس مهترقة أيضاً كما في قضية برونو وجاليلو؟!

اکنون این سؤال مطرح می‌شود: ای مسیحیان جهان! آیا ممکن است کلیسای شما در مورد لاهوت بودن عیسی، روح القدس و پدر؛ و اقانیم (###) سه‌گانه شمردن آنها، دچار ارتداد و بدعت شده باشد؟ خاصه با توجه به اینکه برخی مسیحیان مخالف این عقیده هستند! آیا ممکن است روزی مشخص شود که قدیس آریوس، که کلیسا وی را به دلیل نفی لاهوت مطلق بودن عیسی، مرتد دانست، مرتد نبوده، بلکه همان‌طور که در مورد برونو و گالیله مشاهده کردیم، کلیسایی که به جنگ با آریوس برخاست، خود بدعت‌گذار و مرتد بوده باشد؟

(###) - اقانيم جمع اقنوم است و در الهيات مسيحي به خدايان سه-گانه (خداى پدر، خداى پسر و روح القدس) که در عين جدا بودن از يکديگر، يکى هستند، گفته ميشود. (مترجم)

الخوف هو أن يكون هذا اليوم متأخراً جداً عن أن تكون فيه فرصة للتصحيح أو أن يتم فيه التصحيح. أليس جدير بكل مسيحي أن يبحث اليوم عن الحقيقة وهو لا زال على قيد الحياة؟ ابحثوا بأنفسكم بدل اتباع رأي الكنيسة التي ثبت الآن وباعترافها أنها هرطقت في قضية جاليلو لمدة أربعة قرون تقريباً.

نگرانی آنجا است که مبدا این روز در آینده‌ای بسیار دور باشد که در آن دیگر فرصتی برای جبران نماند. آیا شایسته نیست که امروز هر مسیحی در حالی که در قید حیات است، خود حقیقت را جست و جو کند؟ خودتان کاوش کنید، به جای اینکه دنباله‌روی کلیسا باشید؛ آن هم کلیسایی که اکنون طبق اعتراف خودش ثابت شده که به مدت حدود چهار قرن در مورد ماجرای گالیله مرتد بوده است.

وعلى طريقة من يأخذ عنزاته للرعي عندما يعود الرعاة وقت الغروب، نجد لكبار علماء الوهابية قصة طريفة مع جاليلو في النصف الثاني من القرن العشرين، ومع أنهم بحسب ما أعتقد لا يعرفون عنه شيئاً وإلا لاتهموه بالشرك الأكبر؛ لأنه يخالفهم ويقول إن الأرض تدور، وقصتهم تتلخص في فتاوى تنم عن جهل مطبق فبعد أن صعد الإنسان إلى القمر في القرن العشرين وأتى

رواد الفضاء بصور الأرض وهي تدور تبين لكبار علماء الوهابية أن الأرض لا تدور أبداً، وإيكم الفتاوى:

ضرب المثلى است که می‌گوید: “همچون چوپانی که با بازگشت چوپانان هنگام غروب، گوسفندان را به چراگاه می‌برد”. در نیمه دوم قرن بیستم، ماجرای جالب و خنده‌داری از علمای بزرگ وهابیت با گالیه می‌بینیم. البته آن‌گونه که من می‌دانم، آنها چیزی از گالیه نمی‌دانند وگرنه او را به شرک اکبر متهم می‌ساختند؛ چرا که با آنها مخالف و به دوران زمین معتقد بوده است. این ماجرا در فتوای آنها که بیانگر جهل مطلق ایشان است، ظاهر می‌شود. در حالی که در قرن بیستم انسان به ماه رفته و فضانوردان عکس‌هایی از چرخش زمین ارسال کرده‌اند، برای علمای بزرگ وهابیت روشن شده است که زمین هرگز نمی‌چرخد! فتوای آنها را ببینید:

«السؤال: بارك الله فيكم هذا سؤال من المستمعة ابتسام محمد احمد من العراق الأنبار تقول ما معنى قوله تعالى (وترى الجبال تحسبها جامدة وهي تمر مر السحاب صنع الله الذي أتقن كل شيء) وهل يستدل بهذه الآية على صحة القول بدوران الأرض؟

الجواب: الشيخ ابن عثيمين:..... نحن نقول إن نظرية كون اختلاف الليل والنهار من أجل دوران الأرض على الشمس هذه النظرية باطلة لمخالفتها لظاهر القرآن..... ثم إن النبي صل الله عليه وسلم ثبت عنه أنه قال لأبي ذر رضي الله عنه وقد غربت الشمس (أتدري أين تذهب قال الله ورسوله أعلم قال فإنها تذهب فتسجد تحت العرش) إلى آخر الحديث وهذا دليل على أنها هي التي تتحرك نحو الأرض لقوله أتدري أين تذهب وفي الحديث المذكور قال فإن أذن لها وإلا قيل أرجعي من حيث شئت فتخرج من مغربها وهذا دليل على أنها هي التي تدور على الأرض وهذا أمر هو الواجب على المؤمن اعتقاده عملاً بظاهر كلام ربه العليم بكل شيء دون النظر إلى هذه النظريات التالفة والتي سيدور الزمان عليها

ويقبرها كما قبر نظريات أخرى بالية هذا ما نعتقده في هذه
المسألة.....والمهم أنه يجب علينا في هذه المسألة أن نؤمن بأن
الشمس تدور على الأرض وأن اختلاف الليل والنهار ليس بسبب دوران
الأرض ولكنه بسبب دوران الشمس حول الأرض»(١).

(١)- موقع ابن عثيمين (١٤٢٥ هـ - ٢٠٠٤ م). مكتبة الفتاوى: فتاوى نور على الدرب (نصية) - التفسير. متاح على:

<http://www.ibnothaimeen.com/noor/all/article/6463.shtml>

«پرسش: خداوند به شما برکت دهد. این پرسش را یکی از شنوندگان به نام ابتسام محمد احمد از الانبار در عراق فرستاده است. وی می‌گوید منظور سخن خداوند متعال که می‌فرماید: (و کوهها را بینی، پنداری که بی‌حرکتند، حال آنکه به سرعت ابر می‌روند. کار خداوند است که هر چیزی را به کمال پدید آورده است)(النمل ٨٨) چیست؟ و آیا از این آیه می‌توان درست بودن نظریه چرخش زمین را استنباط کرد؟ پاسخ: شیخ ابن‌عثيمين: ... ما می‌گوییم نظریه‌ای که دگرگونی شب و روز را به دلیل گردش زمین به دور خورشید می‌داند، به دلیل مخالفت با ظاهر قرآن، باطل است..... علاوه بر این ثابت شده است که پیامبر ص پس از غروب خورشید به ابوزر - رضی الله عنه - فرمود: (آیا می‌دانی به کجا می‌رود؟ گفت: خدا و رسولش داناترند. پیامبر فرمود: خورشید می‌رود و زیر عرش سجده می‌گذارد) تا انتهای حدیث. با توجه به گفته‌ء "آیا می‌دانی به کجا می‌رود؟"، این دلیلی است بر اینکه، این خورشید است که به دور زمین گردش می‌کند. در همین حدیث می‌فرماید: "اگر به آن اجازه داده شود، وگرنه به وی گفته می‌شود به هر جا که می‌خواهی بازگرد، و خورشید از مغربش طلوع می‌کند". این دلیلی است بر اینکه خورشید به دور زمین می‌گردد. بر مومن واجب است که در عمل، به ظاهر سخن پروردگار عالمش، در مورد هر چیزی اعتقاد داشته باشد؛ بدون اینکه التفاتی به این نظریه‌های نابودشونده که گذشت زمان آنها را محو و نابود می‌کند و در گور می‌نهد داشته باشد؛ همان طور که دیگر نظریه‌های منسوخ شده را در قبر گذارد. این عقیده ما در باب این مسأله است..... و مهم این است که در این خصوص بر ما واجب است باور داشته باشیم که خورشید به دور زمین در گردش است و دگرگونی و جابجایی شب و روز نه به دلیل گردش زمین بلکه به علت گردش خورشید به دور زمین صورت می‌گیرد.»(١).

(١)- مرکز ابن عثيمين، ١٤٢٥ هـ. ق ٢٠٠٤ م، دفتر فتوا، قابل دسترس در:

<http://www.ibnothaimeen.com/noor/all/article/6463.shtml>

انظروا إلى ابن عثيمين في القرن العشرين يقول عن دوران الأرض حول الشمس إنها نظرية تالفة، وسيدور الزمان عليها ويقبرها، ولكن النتيجة أننا رأينا الزمان دار على ابن عثيمين وتلفه وقبره، أما دوران الأرض حول الشمس فكل الناس تصدقه اليوم إلا بعض المساكين الذين يستغفلهم ابن عثيمين وأشباهه، وللأسف بعضهم درس الفيزياء وهو لا يزال يعتقد بأن الأرض لا تدور!!!!

به ابن عثيمين در قرن بیستم بنگرید که گردش زمین به دور خورشید را نظریه‌ای پوسیده و نخ نما می‌خواند و معتقد است که گذشت زمان آن را محو می‌کند و در گور می‌نهد. ولی نتیجه آن شد که ما دیدیم؛ زمان به زیان ابن عثيمين چرخید، وی را محو کرد و به گور سپرد. امروزه همگان گردش زمین به دور خورشید را قبول دارند، مگر برخی افراد بی‌چاره‌ای که ابن عثيمين و امثال او، آنها را اغفال کرده‌اند، و با تأسف برخی از آنها فیزیک خوانده‌اند ولی باز هم معتقدند که زمین نمی‌چرخد!!!

وابن باز يقول نفس قول ابن عثيمين:

“بن باز” نیز همان سخنان ابن عثيمين را تکرار می‌کند:

«من عبد العزيز بن عبد الله بن باز..... كما أنني قد أثبت في المقال فيما نقلته عن العلامة ابن القيم رحمه الله ما يدل على إثبات كروية الأرض، أما

دورانها فقد أنكرته وبينت الأدلة على بطلانه ولكني لم أكفر من قال به، وإنما كفرت من قال إن الشمس ثابتة غير جارية؛ لأن هذا القول مصادم لصريح القرآن الكريم والسنة المطهرة الصحيحة الدالين على أن الشمس والقمر يجريان»(٢).

(٢)- الموقع الرسمي لعبد العزيز بن عبد الله ابن باز. مجموع فتاوى ومقالات الشيخ ابن باز. رد على المفترين على العلماء. رقم

8640. متاح على: <http://mat/sa.org.binbaz.www://http/8640>

« از عبدالعزیز بن عبدالله بن باز..... من در مطلبی که از علامه ابن قیم - رحمه الله - نقل کرده‌ام، کروی بودن زمین را اثبات نموده‌ام؛ ولی گردش آن را رد کرده و دلایل بطلان آن را نیز بیان داشته‌ام. البته من کسی را که به این موضوع عقیده داشته‌باشد، تکفیر نمی‌کنم؛ ولی کسی را که معتقد است خورشید ثابت و غیرمتحرک است، کافر می‌دانم؛ چرا که این سخن با متن صریح قرآن کریم و سنت پاک و صحیح که این دو بر حرکت داشتن خورشید و ماه دلالت دارند، در تعارض می‌باشد»(٢).

(٢)- سایت رسمی عبدالعزیز بن عبدالله بن باز، فتاوی و مقالات شیخ بن باز، پاسخ افترا زندگان بر علماء، شماره ٨٦٤٠،

قابل دسترس در:

8640/mat/sa.org.binbaz.www://http

واضح من كلامه أنه يقصد بدوران الشمس أنها تدور حول الأرض كالقمر، لأنه يعتقد بثبات الأرض وعدم دورانها باعتقاده هذا فلا سبيل لحدوث الليل والنهار غير أن الشمس تدور حول الأرض.

از سخن بن‌باز آشکارا می‌توان دریافت که منظور وی از گردش خورشید این است که خورشید همانند ماه به‌دور زمین می‌گردد، زیرا وی به ثبوت زمین و عدم گردش آن اعتقاد دارد. بنابراین برای پیدایش شب و روز هیچ راهی جز چرخش خورشید به‌دور زمین وجود نخواهد داشت.

ينبغي لمن يتبع هؤلاء ويدين بدينهم مراجعة نفسه، فقد قالوا عن دوران الأرض حول الشمس إنها نظرية تالفة وباطلة وغير صحيحة ثم تبين لكم الآن أن التالف هو قولهم واعتقادهم، فهلا راجعتم أنفسكم قبل فوات الأوان فربما كان قولهم في بطلان خلافة الله في أرضه بعد رسول الله محمد (صلى الله عليه وآله) كقولهم: إن الأرض لا تدور أبداً..... الأرض التي قال عنها ابن عثيمين وابن باز وعلماء الوهابية لا تدور دارت، فاحذروا أن يتبين لكم غداً في القيامة حيث لا ينفعكم الندم صحة خلافة الله في أرضه بعد الرسول محمد (صلى الله عليه وآله) والتي يقول عنها ابن عثيمين وابن باز إنها لا تصح، وهم قد قلبوا الأمر رأساً على عقب وجعلوا الشمس تدور على الأرض فقالوا:

شايسته است کسی که پیرو این افراد است و به دین آنها اعتقاد دارد، به خود آید. اینها گفته اند که نظریه چرخش زمین به دور خورشید، نظریه ای منسوخ، باطل و نادرست است ولی اکنون بر شما آشکار شده که نابود شونده و منسوخ، همان سخن و اعتقاد اینان می باشد. پس به خود آید پیش از اینکه فرصت ها از دست برود؛ زیرا چه بسا سخن آنها در خصوص بطلان جانشینی خدا بر زمینش پس از رسول خدا حضرت محمد (صلى الله عليه وآله) همانند گفته آنها مبنی بر اینکه زمین هرگز نمی چرخد، نادرست از آب دربیاید. ... زمینی که ابن عثيمين و بن باز و علمای وهابی گفته اند نمی چرخد، در گردش است. برحذر باشید از اینکه فردا در روز قیامت -که پشیمانی سودی ندارد- درست بودن جانشینی خدا بر زمینش پس از رسول خدا حضرت محمد (صلى الله عليه وآله) برایتان آشکار شود؛ حال آنکه ابن عثيمين و بن باز می گویند چنین چیزی صحیح نیست! اینان

مسأله را واژگون کرده‌اند و خورشید را به‌دور زمین به‌گردش درآورده،
می‌گویند:

«والمهم أنه يجب علينا في هذه المسألة أن نؤمن بأن الشمس تدور على الأرض وأن اختلاف الليل والنهار ليس بسبب دوران الأرض ولكنه بسبب دوران الشمس حول الأرض».

«مهم این است که در این خصوص ما باور داشته باشیم خورشید به‌دور زمین در گردش است و جابجایی شب و روز نه به‌دلیل گردش زمین بلکه به‌علت گردش خورشید به‌دور زمین صورت می‌گیرد».

فأصلح الله أحوالكم يا من تتبعون أمثال هؤلاء، انتبهوا ربما أن القوم قد قلبوا لكم أمر الدين رأساً على عقب كما فعلوها مع الأرض والشمس.

ای کسانی که از امثال اینان پیروی می‌کنید، خداوند احوالتان را اصلاح کند. به‌هوش باشید؛ چه‌بسا اینان امور دینی را برای شما کاملاً واژگون کرده باشند؛ همان‌طور که با زمین و خورشید چنین کرده‌اند.

أتوقف هنا في قضية الثلاثي الشهير (جاليو - دوران الأرض - رجال الدين الكنسي والدين الوهابي)، فقط ما أطلبه ممن قرأها أن يستحضرها بكل ما تحمله من عبرة عندما سنصل إلى نقاش آراء رجال الدين في نظرية التطور أو الرتقاء.

در اینجا من به ماجرای سه‌گانه مشهور (گالیه، گردش زمین، بزرگان دینی کلیسا و دین وهابیت) خاتمه می‌دهم و از خواننده فقط یک درخواست دارم: اینکه وقتی به نقد عقاید بزرگان دینی در خصوص نظریه تکامل و ارتقا می‌رسیم، این موضوع را با تمام درس‌هایی که در آن نهفته است، در ذهنش حاضر گرداند.
